

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82579,Mile-Jan-Szczepan-Bernard.html>
2021-12-09, 11:23

Mile Jan Szczepan Bernard

MILE Jan Szczepan Bernard (7 VII 1789, Warszawa – 14 VI 1839, tamże), fizjolog, fizyk, mechanik wynalazca. Był synem Józefa, nadwornego fabrykanta nitkowego złota i srebra, i Barbary Tyc. Ojca stracił, gdy M. miał 7 lat.

Kształcił się w szkołach prywatnych, a następnie w Liceum Warszawskim. Jednak po pół roku matka zabrała go stamtąd, uznając, że będzie lepiej, jeśli M. nauczy się rzemiosła.

Ze względu na zamiłowanie do mechaniki M. wybrał zegarmistrzostwo. Podczas przyuczania się do tego zawodu kształcił się jednak także samodzielnie w fizyce, a po otwarciu w 1809 Szkoły Lekarskiej uczęszczał do niej na wykłady anatomii i fizjologii. Swoją pilnością zwrócił uwagę profesorów i za ich namową zapisał się w 1810, na własny koszt, na studia. Ukończył je w 1814 i uzyskał dyplom oraz zezwolenie na wykonywanie zawodu lekarskiego na terenie ówczesnego Księstwa Warszawskiego. Odbił trzyletnią (1814–17) podróż naukową, podczas której doskonalił wiedzę na uniwersytetach w Austrii, Wielkiej Brytanii, Francji, Holandii, Niemczech, Szwajcarii i Włoszech.

Po powrocie do Warszawy w 1817 M. rozpoczął praktykę lekarską, ale już we IX tego roku został mianowany profesorem tymczasowym do wykładania fizjologii. W 1818 objął Katedrę Fizjologii, a w 1820 został profesorem stałym. Wykładał fizjologię według najnowszej wówczas teorii F. Magendiego. Jako dziekan wydziału lekarskiego próbował, bez powodzenia, wprowadzić tam reformy nauczania i egzaminowania. Był jednym z pierwszych członków Tow. Lekarskiego Warszawskiego (1820), a od 1837 jego prezesem. Należał do najbardziej aktywnych członków TWP.

M. był bardzo aktywnym badaczem. Publikował prace z fizjologii, medycyny, fizyki i opisywał swoje wynalazki.

Dotyczyły one innowacji medycznych (kleszczyki chirurgiczne, łożko zapobiegające odleżynom), aparatury doświadczalnej (machiny pneumatyczne, hygrometry, barometry itp.) oraz sprzętu przydatnego do ustaleń astronomiczno-geograficznych (np. wyznaczania szerokości geograficznej). Do badań z optyki wykorzystywał dobrze wyposażony uniwersytecki gabinet fizyczny. Odkrył fizjologiczne zjawisko tzw. ruchu pozornego. Artykuły – napisał ich blisko 40 – ogłaszał w wydawnictwach polskich: „Roczniki Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk”, „Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego”, „Pamiętnik Warszawski”, a także w ważnych periodykach zagranicznych (np. „Journal de physiologie”, „Journal de physique”, „Dinglers Polytechnische Journal”, „Annalen der Chemie und Pharmacie” J. Liebiga), co było wtedy rzadkością wśród polskich uczonych. W pracy *Ansichten über die Verbreitung der Cholera* („Journal der Heilkunde”, 1831–32) domyślał się obecności w powietrzu organicznych zarazków tej choroby. Sporo jego prac pozostało w rękopisie, np. podręcznik z jego wykładów fizjologii.

M. był pierwszym polskim uczonym, który publikował w prestiżowym czasopiśmie „Annalen der Physik und Chemie”. Dzięki temu jego wyniki dotyczące fizyki i fizjologii widzenia weszły do literatury światowej i są nawet dziś wspominane w historii fizyki. Zastanawiające jest natomiast to, że autorzy piszący o historii medycyny w Polsce rzadko wymieniają choćby samo jego nazwisko.

PSB (T. Ostrowska).

J. Bieliński: *Królewski Uniwersytet Warszawski*, Warszawa 1907–13; E. Hoppe: *Geschichte der Physik*, Braunschweig 1926 (reprint 1965); S. Kościński: *Słownik lekarzów polskich*, Warszawa 1888 (zawiera obszerny, ale niekompletny spis publikowanych prac M.); A. Kraushar: *Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk, 1800–1832*, Kraków–Warszawa 1900–1906.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)